

Extended essay cover

Candidates must complete this page and then give this cover and their final version of the extended essay to their supervisor.

Candidate session number			
Candidate name			
School name			
Examination session (May or November)	May	Year	2015

Diploma Programme subject in which this extended essay is registered: Norwegian group 1
(For an extended essay in the area of languages, state the language and whether it is group 1 or group 2.)

Title of the extended essay: Haruki Murakami sett gjennom
norste øyne

Candidate's declaration

This declaration must be signed by the candidate; otherwise a mark of zero will be issued.

The extended essay I am submitting is my own work (apart from guidance allowed by the International Baccalaureate).

I have acknowledged each use of the words, graphics or ideas of another person, whether written, oral or visual.

I am aware that the word limit for all extended essays is 4000 words and that examiners are not required to read beyond this limit.

This is the final version of my extended essay.

Candidate's signature: _____

Date: 11th of February 2015

Supervisor's report and declaration

The supervisor must complete this report, sign the declaration and then give the final version of the extended essay, with this cover attached, to the Diploma Programme coordinator.

Name of supervisor (CAPITAL letters) _____

Please comment, as appropriate, on the candidate's performance, the context in which the candidate undertook the research for the extended essay, any difficulties encountered and how these were overcome (see page 13 of the extended essay guide). The concluding interview (viva voce) may provide useful information. These comments can help the examiner award a level for criterion K (holistic judgment). Do not comment on any adverse personal circumstances that may have affected the candidate. If the amount of time spent with the candidate was zero, you must explain this, in particular how it was then possible to authenticate the essay as the candidate's own work. You may attach an additional sheet if there is insufficient space here.

The candidate has chosen an interesting, but demanding topic to investigate. His approach to the investigation has been enthusiastic. During the process he has developed his writing skills and reflective skills, and an understanding of how things mature during the working process. Because the essay is based on his personal interest for Japanese culture and literature, it was demanding for him to find a good research question for the essay.

I believe the candidate has written an interesting essay, and he has been openminded and constructive towards supervising during the process.

This declaration must be signed by the supervisor; otherwise a mark of zero will be issued.

I have read the final version of the extended essay that will be submitted to the examiner.

To the best of my knowledge, the extended essay is the authentic work of the candidate.

As per the section entitled "Responsibilities of the Supervisor" in the EE guide, the recommended number of hours spent with candidates is between 3 and 5 hours. Schools will be contacted when the number of hours is left blank, or where 0 hours are stated and there lacks an explanation. Schools will also be contacted in the event that number of hours spent is significantly excessive compared to the recommendation.

I spent hours with the candidate discussing the progress of the extended essay.

Supervisor's signature: _____

Date: 4.3.2015

Assessment form (for examiner use only)

Candidate session number				
--------------------------	--	--	--	--

Achievement level

Criteria	Examiner 1	maximum	Examiner 2	maximum	Examiner 3
A research question	<input type="text" value="0"/>	2	<input type="text"/>	2	<input type="text"/>
B introduction	<input type="text" value="1"/>	2	<input type="text"/>	2	<input type="text"/>
C investigation	<input type="text" value="1"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
D knowledge and understanding	<input type="text" value="2"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
E reasoned argument	<input type="text" value="2"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
F analysis and evaluation	<input type="text" value="3"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
G use of subject language	<input type="text" value="3"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
H conclusion	<input type="text" value="2"/>	2	<input type="text"/>	2	<input type="text"/>
I formal presentation	<input type="text" value="3"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
J abstract	<input type="text" value="2"/>	2	<input type="text"/>	2	<input type="text"/>
K holistic judgment	<input type="text" value="2"/>	4	<input type="text"/>	4	<input type="text"/>
Total out of 36	<input type="text" value="21"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>

Name of examiner 1: _____ Examiner number: _____
(CAPITAL letters)

Name of examiner 2: _____ Examiner number: _____
(CAPITAL letters)

Name of examiner 3: _____ Examiner number: _____
(CAPITAL letters)

IB Assessment Centre use only: B: _____

IB Assessment Centre use only: A: _____

Haruki Murakami sett gjennom norske øyne.

Haruki Murakami er den bestselgende japanske forfatteren i Norge, men er bøkene hans egentlig en god introduksjon til japansk kultur? Er dette en grunn til at han er så populær?

3896 ord.

Kongsberg videregående skole.

*Content of the EE not appropriate to
the subject*

Sammendrag.

299 ord.

Haruki Murakami er en prisbelønt japansk forfatter som er ekstremt populær både utenfor og i hjemlandet sitt. Hans bok *1Q84* ble utsolgt på en dag i Japan, i 2013 ble han gitt 3-1 odds til å vinne nobelprisen i litteratur, og billettene til hans foredrag i Norge i 2010 ble utsolgt på noen sekunder. Norge spesielt er et land hvor han har en stor tilhengerskare, noe som er interessant da han er den eneste japanske forfatteren med et slikt gjennombrudd.

Jeg er en stor fan av forfatteren, og jeg har lest mange av hans bøker. *Kafka på stranden* og *1Q84* gjorde spesielt store inntrykk på meg. Dette er de eneste bøkene skrevet av japanske forfattere som jeg kan huske å ha lest, og derfor er jeg usikker på hva jeg har fått ut av bøkene hans. Kan bøkene hans fungere om et vindu inn til japansk kultur? Hvorfor er han den bestselgende japanske forfatteren?

Derfor er mitt research question «Haruki Murakami er den bestselgende japanske forfatteren i Norge, men er bøkene hans egentlig en god introduksjon til japansk kultur? Er dette en grunn til at han er så populær?», og det var dette jeg ønsket å svare på i løpet av mitt Extended Essay. Å besvare dette vil vise hvorvidt Murakamis gjennombrudd har gitt verden en bedre forståelse av Japan, noe som ville vært sunt for samfunnet, i tillegg til å gi de som eventuelt leser dette Extended Essay potensiell informasjon om hvordan en forfatter ble en suksess. Jeg bruker blant annet intervjuer med Murakami selv.

Jeg vil først se på japansk kultur i forhold til bøkene hans med et fokus på Shinto og *nihonjinron*, deretter se på Murakamis stil og påvirkning, og til slutt prøve å gi en mening om hva det var som gjorde Murakami så populær.

Innhold.

Side 1 --- Tittelside.

Side 2 --- Sammendrag.

Side 3 --- Innhold.

Side 4 --- Haruki Murakami.

Side 7 --- Å unngå det japanske.

Side 9 --- Blir vi virkelig introdusert for japansk kultur?

Side 14 --- Surrealisme og Murakamis stil.

Side 17 --- Konklusjon.

Side 18 --- Fotnoter og kildehenvisning.

Haruki Murakami.

Den japanske forfatteren Haruki Murakami ble født 12. januar 1949 i Kyoto, og vokste opp i Kobe, et område med gamle tradisjoner.¹ Han var enebarn, bestefaren på farssiden var en buddhistprest, og faren til Murakami var også prest i familietemplet en stund. Faren hadde tidligere vært lærer i japansk språk og litteratur på en skole hvor han møtte moren til Murakami, som også var lærer for språk og litteratur. Enda foreldrene underviste i japansk litteratur og diskuterte det ved middagsbordet, så valgte han å lese vestlig litteratur som ungdom.

Murakami har hatt internasjonal suksess, også i Norge. Forfatterens bøker er trykket i over 120.000 eksemplarer på norsk, og ifølge ba.no, da Murakami skulle holde foredrag på Litteraturhuset i 2010 ble billettene utsolgt kun sekunder etter at de ble lagt ut for salg.²

Da han vokste opp med japansk litteratur ved middagsbordet, faren var prest, og familien bodde i et område med gamle tradisjoner er det mulig å forvente at dette er synlig i bøkene hans, spesielt Shinto. Japan har nemlig nesten alltid vært et veldig isolert land. Både geografisk, da Japan består av flere øyer, og kulturelt. Fra 1603 til 1854 var Japan nesten fullstendig isolert fra resten av verden på grunn av shogunatet, og ifølge snl.no var dette en tid med «Rask befolkningsvekst og kulturell blomstring.»³ Når Japan først åpnet seg var det på grunn av press fra USA som ønsket handel, og de har siden vært nære partnere. Noen år senere ble Shinto-læren statsreligion, og sitter per i dag fortsatt veldig inngrodd i den japanske kulturen, og har påvirket alt fra arkitektur, dagligtale og vaner, mye tettere enn for eksempel kristendommen i Norge.

Etter tapet og ødeleggelsen i andre verdenskrig gikk Japan gjennom en periode med gransking av kulturen kalt *nihonjinron* på japansk, hvor en rekke forfattere både inne i og utenfor Japan ønsket å se på nøyaktig hva den japanske kulturen var. Flere av disse bøkene ble akseptert som en slags kanon, og det ble akseptert at japansk kultur og japansk tenkemåte var unikt på grunn av isolasjonen, et nært forhold til naturen, måten språk påvirker tanker, og den sosiale strukturen, hvor familien var viktigere enn det individuelle, og dette ble presentert som en forklaring på Japans vekst etter krigen. Altså at Japan er homogent, og individualisme er undertrykt. Om dette er en god forklaring er ikke sikkert, men dette ble statens offisielle forklaring, og ble akseptert og gjenfortalt av folket.⁴

Da jeg hadde tilgang til både en norsk og engelsk oversettelse av boken *Kafka på stranden*, en bok som jeg har lest før, så virket dette som en mulig måte å gjøre et kort eksperiment på. *Kafka på stranden* er en roman om to forskjellige historier som knyttes sammen. I den ene historien prøver en 15 år gammel gutt med navn Kafka å unngå en profeti lik den i Kong Ødipus, mens den andre historien handler om en gammel mann med navn Nakata som kan snakke med katter som ender opp på en lang reise og møter en lastebilsjåfør med Hoshino som også blir involvert. Er det mange referanser til andre verk og til Shinto-læren? I så fall, er det en forskjell mellom den norske og engelske oversettelsen?

Før analysen av de to oversettelsene forventet jeg at den norske oversettelsen ville enten ignorere allusjoner til japansk mytologi og kultur i form av å fjerne dem for å gjøre teksten mindre forvirrende, la være å oversette dem, eller forklare referansene for å passe på at leseren forstår. Forventingen for den engelske oversettelsen var at den ville ha latt referansene stå mer eller mindre intakte. Dette gikk ut ifra at begge oversettelsene er direkte oversatt fra japansk, og derfor var det bra at *Kafka på stranden* møtte dette kravet. Den engelske oversettelsen er oversatt

direkte fra japansk til engelsk av Philip Gabriel,^{5a} og den norske oversettelsen er oversatt direkte fra japansk til norsk av Ika Kaminka.^{5b}

De to oversettelsene var veldig like, men det var noen små forskjeller. For eksempel: på side 333 i den norske oversettelsen sier Hoshino om et møte med en prostituert: «Men det kjenst jo litt annslais å skulle møta ei dame på benken attmed eitt tempelkontor. Tenk viss eg blir forheksa tå ein rev!» Dette er en merkelig kommentar. Enda slik magi blir brukt i noen fortellinger, så er det ingen velkjente fortellinger hvor noen blir uvillig forvandlet til akkurat en rev. Dette virker i stedet som en allusjon til kitsunen. Kitsune er det japanske ordet for reven, og i japansk folkediktning så er reven veldig intelligent og har magiske evner, og dermed har kitsune blitt navnet for slike magiske rever. Den viktigste magiske evnen er evnen til å ta menneskeform, og de fleste fortellinger om kitsunen handler om rever som gjør seg om til vakre kvinner for å lure menn.

Den engelske oversettelsen av den samme setningen, på side 292, sier: «True, but waiting for a girl on a bench in front of a shrine office – it's hard to relax. I feel as if I'm going to fall under the spell of those fox spirits or something.» Hoshino sier her at han er redd for å falle *for* en revs forbannelse, en klar allusjon til kitsunen.

Dette er nok også den klareste forskjellen mellom de to oversettelsenes henvisninger til mytologi i *Kafka på stranden*. Det er kun en liten detalj, og har ingen effekt på forståelsen av boken. Bortsett fra dette, er det utrolig få forskjeller mellom den engelske og norske oversettelsen. Det de har til felles, derimot, er at det er overraskende få referanser til japansk mytologi og popkultur i det hele tatt. Nær slutten av boken ser man en hvit slimete ormeaktig skapning som kravler ut av en stein, men ingen lignende skapninger ble funnet i noen bøker jeg hadde lest om Shinto og

japansk mytologi. Den er en surrealistisk skapning som Murakami ser ut til å ha oppfunnet selv. Navnet til Kafka er en referanse til forfatteren Kafka, noe som blir diskutert tidligere i boken, og den prostituerte som Hoshino snakker om i sitatet prater om Henri Bergsons *Materie og Minne* når de møtes. Når boken var inspirert av noe eller refererte noe, så var det som oftest vesten.

Å unngå det japanske.

Ifølge *Haruki Murakami – liv og forfatterskap. En kort oversikt*,⁶ skrevet av Hans H. Skei, et hefte som ble gitt sammen med den norske oversettelsen av *Trekkoppfuglen* i 1999, er et av kjennetegnene til Murakami nettopp det at han unngår det japanske.

Han vokste opp i Kyoto-Osaka-Kobe området, som har eldgamle tradisjoner både hva kultur, religion og handel angår. Det merkelige er kanskje at Murakami synes nesten upåvirket av alt som har med lokale tradisjoner og gamle verdier å gjøre. Han oppfattes ofte som så utypisk og avvikende i forhold til Japan og japanske litterære tradisjoner at vi må gå ut fra at han har vært gjennom en lang og vanskelig prosess både for å kvitte seg med hjemmearven og for å ta til seg noe nytt og annerledes – ikke minst inspirert av jazzmusikk og nyere amerikansk litteratur.

Senere skriver Skei også i dette heftet at «Hans egen stil, tone og fortellermåte er også tett knyttet til forståelsen av at han måtte skape avstand til alt det japanske, til «forbannelsen ved å være japansk.»», noe som ville bety at det «ujapanske» er et bevisst valg. Et direkte sitat til et intervju blir ikke gitt i denne teksten, men det passer med beskrivelsen av barndommen hans hvor han valgte å lese vestlig kultur i stedet for japansk, og flere andre kilder bekrefter det. For eksempel, i dette intervjuet fra *The Paris Review*:⁷

INTERVIEWER

Who were your models? What Japanese writers influenced you?

MURAKAMI

I didn't read many Japanese writers when I was a child or even in my teens. I wanted to escape from this culture; I felt it was boring. Too sticky.

INTERVIEWER

Wasn't your father a teacher of Japanese literature?

MURAKAMI

Right. So it was the father-son relationship too. I just went toward Western culture: jazz music and Dostoevsky and Kafka and Raymond Chandler. That was my own world, my fantasyland. I could go to St. Petersburg or West Hollywood if I wanted. That's the power of the novel—you can go anywhere. Now it's easy to go to the States—everyone can go anywhere in the world—but in the 1960s it was almost impossible. So I just read and listened to the music and I could go there. It was a kind of state of mind, like a dream.

Murakami bekrefter at han ville vekk fra kulturen, og interessant nok så nevner han faktisk ingen japanske forfattere han har blitt inspirert av. På den offisielle nettsiden hans, harukimurakami.com, blir tre forfattere nevnt som inspirasjon. Raymond Chandler, Kurt Vonnegut, og Richard Brautigan. Alle tre er amerikanere.

Per i dag har femten av Murakamis bøker blitt oversatt til norsk, og det virker som om Murakami baserer bøkene på egne erfaringer. De handler vanligvis om unge menn som skriver bøker og hører på rock og/eller jazz.

Flere bøker har navn tatt fra amerikanske sanger, romanen *Dans dans dans* er en referanse til en Beach Boys sang med samme navn, *Norwegian Wood* tar sitt navn fra Beatles-sangen av samme navn, og *After Dark* ble skrevet mens Murakami hadde jazzsangen «Five Spot After Dark» på hjernen.

Blir vi virkelig introdusert for japansk kultur?

I et intervju som ble lagt ut på harukimurakami.com svarer Murakami på spørsmål om *Kafka på stranden* og forfatterskapet hans, og et spørsmål handler om japansk kultur i bøkene hans.⁸

What are some aspects of Japanese culture that you think a reader can glean from your novels? Are there other characteristics that you wish we Americans understood before we even picked up the books?

When I write a novel I put into play all the information inside me. It might be Japanese information or it might be Western; I don't draw a distinction between the two. I can't imagine how American readers will react to this, but in a novel if the story is appealing it doesn't matter much if you don't catch all the detail. I'm not too familiar with the geography of nineteenth century London, for instance, but I still enjoy reading Dickens.

Det Murakami sier tyder på at han ikke bryr seg om hvilken kultur lesere blir utsatt for, det virker heller som om han er inspirert av både informasjon fra Japan og fra vesten på en måte som

reflekterer oppveksten. Så langt har dette essay fokusert veldig på japansk litteratur og hva

Murakami er inspirert av, men hva med japansk kultur generelt? *Nihonjinron*, for eksempel?

Tidligere skrev jeg at dette handlet om at Japan på en måte omfavnet isolasjonen, og at det var lite respekt for individet. Murakamis bøker, derimot, har sterke elementer av individualisme. I ingen av bøkene jeg har lest har hovedkarakterene nære forhold til familien. De er uavhengige mennesker, spesielt Kafka fra *Kafka på stranden*, en 15-åring som rømmer fra familien, og gjør sitt beste for å holde seg unna dem og greie seg på egen hånd. Hovedpersonen fra *Norwegian Wood* er også et godt eksempel, en elev som skiller seg ut blant de andre elevene fordi han er så interessert i vestlig litteratur, spesielt amerikansk. Dette fokuset på amerikansk kultur i motsetning til japansk kultur bryter også med denne homogeniseringen og omfavnelsen av det japanske som man så i *nihonhinron*.

Så for å svare på spørsmålet - er bøkene hans en god introduksjon til japansk kultur? Nei, det er de ikke. Og i så fall, så kan jo ikke det at han skriver om Japan være en god grunn til at han ble en bestselger. Eller kan det?

Hans S. Skei nevner dette, da han skriver:

Han er den mest leste og derfor også mest kjente av japanske forfattere i Vesten i dag, og på tross av «bruddet» med hjemlandet forblir han for lesere i Vesten en japansk forteller. Det gjør ham ikke mindre interessant, og noe av tiltrekningskraften ved hans fortellinger er muligens at han skriver fra en japansk virkelighet i bøker som viser seg å være lett tilgjengelige[...]

Dette er noe som da støtter det som har blitt skrevet tidligere, men det har også noen interessante implikasjoner. Ifølge dette sitatet er ikke tiltrekningskraften at han er japansk, men at han skriver

vestlig nok til at vi som ikke er japanske kan relatere til det. Er det da riktig at han blir sett på som en japansk forteller? Det virker som det faktisk er dette som er «bruddet» Skei refererer til. Murakami har blitt kritisert av eliten i Japan fordi bøkene han skriver ikke er «japanske nok» og i Japan har han, ifølge en artikkel på dagbladet.no, vært kjent som «den vestlige forfatteren».⁹ Lesere både i og utenfor Japan har også skrevet at språket hans har en interessant flyt som får det til å føles som om det han skriver er oversatt fra et annet språk, men likevel er naturlig.¹⁰

I Skeis hefte skriver Skei også om Murakamis hovedpersoner:

Det er blitt sagt at Murakamis hovedpersoner er ensomme og alene; ofte synes de å bære i seg et håp og en drøm om noe annet og bedre – en annerledes verden, en smule kjærlighet, eller i det minste å finne ut hvordan tingene er og hvorfor de må avfinne seg med den tilstanden de lever i.

Disse trendene er et viktig aspekt ved Murakamis forfatterskap. Det er visse ting som går igjen i bøkene hans, slik som disse mennene som hører på musikk og ønsker kjærlighet. Han skriver også ofte om det overnaturlige, men alt skjer i en tilsynelatende helt realistisk og normal verden, noe som får alt til å virke uvirkelig og drømmeaktig, og her har vi igjen en kontrast mellom det vi kjenner igjen og det som er fremmed, slik som man så i skillet mellom Japan og vesten. Et tema som går igjen er mellomrom mellom mennesker som er nære, enten bokstavelig talt som i *Kafka på stranden*, hvor historiene om Nakata og Kafka krysser hverandre og er relaterte, men de to hovedpersonene aldri møtes. Dette finnes også på et mer abstrakt nivå, som i *Den ville sauejakten*, hvor hovedpersonen ser ut til å være forelsket i kjæresten sin, og de to bor sammen, men hovedpersonen klargjør at han egentlig er interessert i henne på grunn av ørene hennes, og det virker ikke som om kjærligheten deres virkelig er ekte, bare overfladisk. Han ser ofte på

parallele universer og utforsking av tapt kjærlighet, slik som i *1Q84*, hvor de to hovedpersonene bruker nesten hele verket på å finne deres tapte kjærlighet, og kun finner hverandre etter at de har falt inn i et parallelt univers.

Også i intervjuet med *The Paris Review* ble disse tingene som gjentar seg diskutert.

INTERVIEWER

Few novelists have written and rewritten their obsessions so compulsively, I think, as you have. *Hard-Boiled Wonderland*, *Dance Dance Dance*, *The Wind-Up Bird Chronicle*, and *Sputnik Sweetheart* almost demand to be read as variations on a theme: a man has been abandoned by, or has otherwise lost, the object of his desire, and is drawn by his inability to forget her into a parallel world that seems to offer the possibility of regaining what he has lost, a possibility that life as he (and the reader) knows it can never offer. Would you agree with this characterization?

MURAKAMI

Yes.

INTERVIEWER

How central is this obsession to your fiction?

MURAKAMI

I don't know why I keep writing those things. I find that in John Irving's work, every book of his, there's some person with a body part that's missing. I don't know why he

keeps writing about those missing parts; probably he doesn't know himself. For me it's the same thing. My protagonist is always missing something, and he's searching for that missing thing.

Hovedpersonen mangler noe. Dette er et sentralt tema i hans bøker, og Murakami er selv ikke sikker på hvorfor han skriver om dette. Det finnes ikke noe godt svar på hvorfor Murakami velger å skrive om hovedpersoner som mangler noe, spesielt når Murakami ikke velger å utdype eller fortelle mer om hvorfor han skriver slik han gjør. Besettelser er ikke uvanlige blant forfattere, som han selv påpeker i intervjuet, og alle disse elementene, parallelle universer, distanse, surrealisme, går ikke igjen i absolutt alle bøkene hans. Gjennombruddsromanen *Norwegian Wood*, for eksempel, er en mye mer konvensjonell roman, med mye mindre surrealisme.

Men når Murakami skrev *Norwegian Wood* så var den mer realistiske og mindre surrealistiske stilen et bestemt valg. I intervjuet med *The Paris Review* hevder han til og med at *Norwegian Wood* var hundre prosent realistisk, i motsetning til hans andre verk:

HARUKI MURAKAMI

My style, what I think of as my style, is very close to Hard-Boiled Wonderland. I don't like the realistic style, myself. I prefer a more surrealist style. But with *Norwegian Wood*, I made up my mind to write a hundred percent realistic novel. I needed that experience.

[...]

MURAKAMI

That's right. Norwegian Wood is very easy to read and easy to understand. Many people liked that book. They might then be interested in my other work; so it helps a lot.

Denne romanen, som altså ifølge Murakami virkelig ikke var hans stil, var gjennombruddsromanen hans, den som åpnet øynene til folk og gjorde han tilgjengelig for hele verden. Og Murakami selv tenker at dette kan være en grunn til at den surrealistiske stilen hans, som han tidligere i intervjuet beskriver som en nisje, ble vist til og likt av et stort internasjonalt publikum. Gjennombruddet til *Norwegian Wood*, som var ment som en roman som var lett å lese og forstå, gjorde lesere nysgjerrige og lot Murakami nå flere lesere. Dette intervjuet har også nøkkelen til Murakamis stil, ifølge Murakami selv:

MURAKAMI

Right. When I was twenty-nine, I just started to write a novel out of the blue. I wanted to write something, but I didn't know how. I didn't know how to write in Japanese—I'd read almost nothing of the works of Japanese writers—so I borrowed the style, structure, everything, from the books I had read—American books or Western books. As a result, I made my own original style. So it was a beginning.

Murakamis stil er en original stil, tatt fra amerikanske bøker.

Surrealisme og Murakamis stil.

I en artikkel om Haruki Murakamis fanskare i Norge, publisert på nrk.no,¹¹ blir vi introdusert for forfatter Frode Grytten, som «har lest alt som finnes av Murakami på norsk og engelsk, etter at han ble oppmerksom på ham på begynnelsen av 1990-tallet.» Dette er et tegn på dedikasjon, og Frode kommer to linjer lenger ned med en forklaring på hvorfor han var så engasjert. «– Jeg ble

fascinert av den avslappede stilen hans, der rammeverket gjerne er hardkokt krim, men der jeg også møtte en surrealistisk verden jeg ikke var forberedt på.»

Denne surrealismen er en viktig faktor, og det er også noe jeg kjenner meg igjen i. Jeg ble spesielt fascinert av hendelsen i Kafka på stranden, hvor Nakamura åpner en paraply og får fisk til å regne. Det er fullstendig absurd, og blir aldri forklart, og det virker som om Murakami forventer at leseren skal akseptere dette som en overnaturlig hendelse i en naturlig verden. Jeg blir nysgjerrig og jeg lurer på hva som kommer til å skje videre, og i en slik verden kan jo hva som helst skje. Det er neste drømmeaktig. Jeg fikk ikke den samme følelsen av Norwegian Wood, fordi, som Murakami skriver, den var mer realistisk.

Store norske leksikons nettsider¹² har det følgende å si om surrealisme:

Retningen vendte seg mot alle kunstneriske uttrykk som bygde på ytre erfaring og hevdet at de sanneste forutsetninger for å skape kunst lå i underbevisste og instinktive opplevelser, «de vitale og skapende impulser», drømmenes lokkende verden.

[om surrealisme i litteratur:]

Virkemidlene i diktningen er ubestemte, tilfeldige, frie; bortsett fra at man søker å unngå all belastning som det ville være å følge etablerte mønstre. Lyrikk og prosa nærmer seg hverandre, selv om en spesiell rytme kjennetegner mye surrealistisk lyrikk. Ord oppfattes ofte som bilder med et selvstendig liv, og når helt ulike bilder bringes sammen, oppstår overraskende og meningsskapende forbindelser.

Surrealismen er altså tett forbundet med bryting med mønstre og drømmer. Kanskje beskrivelsen av Haruki Murakami som en surrealist, med alt dette tatt i betraktning, er en viktig beskrivelse.

På den andre siden av havet i Amerika har man David Lynch, en kjent filmskaper som er best kjent for surrealisme og mysterier. Han er kjent for filmer som *Eraserhead* og TV-serien *Twin Peaks*, og han har fått en dedikert fanskare akkurat som Murakami. En norsk analog ville kanskje vært Dag Solstad, som også har blitt beskrevet som surrealist, i hvert fall av Murakami, som faktisk har valgt å oversette et av Dag Solstads verk. I et intervju med *The Guardian*¹³ hvor Murakami forteller om hans nyeste bok blir dette med Dag Solstad så vidt nevnt, men det er viktig for oss nordmenn.

Asked to name some of his favourite writers working today, Murakami enthuses about [...] the Norwegian novelist Dag Solstad, whom he is currently translating into Japanese from English [Murakami:]("He's a kind of surrealistic writer, very strange novels. I think that's serious literature").

Murakami ble dratt til Solstad fordi han skriver "merkelige" bøker. Dette er jo faktisk en ypperlig beskrivelse av Murakamis bøker, og de har begge blitt beskrevet på et vis som henger sammen med beskrivelsen av surrealismen. I Murakamis tilfelle det drømmeaktige, og i Solstads tilfelle finnes dette:

Seinare hos van der Hagen går det fram at Solstad stoler på draumane i periodane når han skriv sine romanar, og let draumane avgjere kvarhelst romanen, på visse tidspunkt, skal ta vegen. Dette er da ein tradisjonelt surrealistisk metode. Som romanforfattar er Dag Solstad ein surrealistisk forfattar, sjølv om han samstundes har stor sans både for fakta og for faget historie.¹⁴

Konklusjon.

Mitt Research Question var «Haruki Murakami er den bestselgende japanske forfatteren i Norge, men er bøkene hans egentlig en god introduksjon til japansk kultur? Er dette en grunn til at han er så populær?»

Svaret mitt er nei. Murakami har blitt kjent som en japansk forfatter, og blir sett på som en japansk forfatter, men det er veldig lite som tyder på at forfatterens bøker faktisk viser japansk kultur på en slik måte. Forfatterskapet bryter med japanske idealer, henter inspirasjon fra amerikanske forfattere, og det er få referanser til det japanske. Murakami har faktisk bevisst brutt *fra* det japanske i flere tilfeller. Grunnen til at han er populær ser ut til å være det motsatte av det mitt Research Question tydet på, i stedet for at han ble populær fordi han skriver typisk japansk, så er det grunn til å tro at han ble populær fordi han skrev typisk *vestlig*. Dette gjør det lettere for vestlige lesere å relatere til det som blir skrevet, er interessant for japanske lesere, men brøt med idealene til litteratureliten i Japan.

Den andre viktige faktoren for hans suksess er at gjennombruddet med *Norwegian Wood* lot han vise den surrealistiske stilen hans til et større publikum, noe som kan ha virket pirrende eller interessant for lesere som kanskje ikke var like vant til dette.

En nøyaktig forklaring på nøyaktig hva som ledet til Murakamis suksess er umulig, og ikke engang Murakami selv har et svar, men disse teoriene er et godt springbrett for videre analyse av Murakamis forfatterskap.

Fotnoter og kildehenvisning:

1: *Author* | *Meet the man behind the works*, Alfred A. Knopf/Vintage Books. Nett.

<http://www.harukimurakami.com/author> (15. oktober 2014)

2: *Murakami-suksess i Norge*, BA.no, publisert 04. juli 2011. Nettartikkel.

<http://www.ba.no/puls/kjendis/article5660558.ece> (15. oktober 2014)

3: *Oversikt Over Japans Historie*, I Store norske leksikon. Publisert 2013, 30. juli.

https://snl.no/Oversikt_Over_Japans_historie. (29. oktober 2014)

4: Bergli, Wegard K. *Mytene Om Japan*, Aftenposteninnsikt.no, publisert 04. april 2012.

Nettartikkel. <http://www.aftenposteninnsikt.no/4-april-2012/mytene-om-japan> (15. oktober 2014.)

5a: Murakami, H. & Gabriel, P. *Kafka on the shore*. New York: Alfred A. Knopf. (2005).

5b: Murakami, H. & Kaminka, I. *Kafka på stranden*. Pax Forlag. (2007).

6: Skei, Hans H. *Haruki Murakami - liv og forfatterskap. En kort oversikt*. Århundrets Bibliotek - De norske Bokklubbene. (2008).

7: Murakami, Haruki. *Haruki Murakami, The Art of Fiction No. 182*, intervjuet av John Wray.

Paris Review No. 170, publisert 1. januar 2004 The Paris Review. Nettutgave:

<http://www.theparisreview.org/interviews/2/the-art-of-fiction-no-182-haruki-murakami> (27 september 2014.)

8: *Questions for Murakami about Kafka on the Shore*, Alfred A. Knopf/Vintage Books. Nett.

http://www.harukimurakami.com/q_and_a/questions-for-haruki-murakami-about-kafka-on-the-shore (23. oktober 2014)

9: *Bekymret for nasjonalisme i Japan*, Dabladet.no, publisert 03. juli 2006. Nettartikkel.

<http://www.dagbladet.no/kultur/2006/07/03/470505.html> (23. oktober 2014)

10: "finchfinch" *To native Japanese readers: how popular is Haruki Murakami really in Japan*

and what is your opinion of him?, reddit.com/r/books. Lagt ut 29. oktober 2013. Kommentarfelt.

http://www.reddit.com/r/books/comments/1pgbiu/to_native_japanese_readers_how_popular_is_haruki/cd22195 (26. juli 2014)

«The reason why I am strongly attracted by his writing is not only the content but also the words or phrases he chooses. Such are difficult to find in any traditional (orthodox) Japanese author's writing. As an English learner myself, I found it quite interesting and fascinated by the idea that he has built his own language out of his own experiences (reading literature from Western world and not Japanese one). His prose sounds like sentences translated from other language, but keeping the smoothness of sounds. I heard and read that he got a lot of criticism for not following the traditional way on his works and the way he behaved as a writer. I am young, and I was not in this world when he struggled in that process, so all I can is imagine but it's really great thinking how one person can have such a huge influence on one language»

11: Anne Cathrine Straume, *Derfor elsker vi Murakami*, nrk.no, publisert 19. august 2010.

Nettartikkel. <http://www.nrk.no/kultur/litteratur/derfor-elsker-vi-murakami-1.7255290> (27 september 2014.)

12: *Surrealisme*. I Store norske leksikon. 15. februar 2009. <https://snl.no/surrealisme> (11. oktober 2014)

13: Steven Poole, *Haruki Murakami: 'I'm an outcast of the Japanese literary world'*,
guardian.com. Nettartikkel. Publisert 13. september 2014.

<http://www.theguardian.com/books/2014/sep/13/haruki-murakami-interview-colorless-tsukur-tazaki-and-his-years-of-pilgrimage> (27 september 2014)

14: Kjarta Rykkja, ... *på Hamar med slakt*, publisert 23 mars 2014, redigert 04 juni 2014.

helgerykkja.com. Nett. <http://www.helgerykkja.com/Artiklar/161> (07. november 2014.)